

PETÁK ELEONÓRA

ILLUSZTRÁLT VELENCEI RÖPLAP
ZRÍNYI PÉTER 1663. OKTÓBER 16-I CSATÁJÁRÓL

Cennerné Wilhelmb Gizella írja az 1966-ban megjelent Szigetvári Emlékkönyvben a következőket: „... egy olasz nyelvű röpiratról is van tudomásunk, mely Zrínyi Péter hőstetteit dicsőíti. A lap feltehetően velencei munka, mert a hős arcképe, mellyel díszítették, Giacomo Piccini mester 1660-ban készített portréját vette mintául. A csata leírása mellett egy szonett is ünnepli a horvát vitézek vezérét Giovanni Giorgio Hertz tollából. E költő személyéről a rendelkezésünkre álló forrásokból sajnos nem sikerült semmi közelebbit kideríteni”.¹

A közlemény az illusztrált velencei röplap két példányáról ad hírt,² s bár azóta egy harmadik is előkerült,³ a szöveg vizsgálata és értelmezése mindmáig váratott magára és a szakirodalom még nem értékesítette ezt a Zrínyiek velencei kapcsolatai szempontjából fontos forrást.

Az olasz szöveg magyar fordítása:⁴

„IGAZ TUDÓSÍTÁS A BÁTOR ÉS HŐSIES CSATÁRÓL ÉS ÖLDÖKLESRŐL, melyet maga a kiváló és nagyabecsült Zrínyi Péter gróf az elmúlt október 16-án vívott a törökkel, győzelmet aratván.

Miután Ali Csengics basa, aki Ali basát követte, s ki Bosznia tartományban a magyarországi török seregek legfőbb vezére, hírül vette, hogy a kiváló és nagyabecsült Zrínyi Péter gróf urat, kinevezett generálist, Károlyvárosba vezényelték egy horvát csapat élén avégett, hogy vonuljon Magyarország határáig, s ott csatlakozván a kiváló és nagyabecsült Zrínyi Miklós gróf úrhoz, bátyjaurához, együtt harcoljon avval az ellenség ellen a Birodalom védelmében, azonmód összevonta a sereg leggyakorlottabb és legbeváltabb csapatait, azaz 8000 embert a Boszniában és Dalmáciában állomásozók közül, s 2000-t hagyván belőlük Kortavában, a múlt év október 16-ra egészen Otocsáig, a Károlyváros alatt lévő kis erődítményig vonult azzal a szándékkal, hogy tűzzel-vassal lerombolja a tenger melletti végvárat is.

De mivel a fent említett Zrínyi gróf úr a török vállalkozást kikémlelte, 2300 katonájával, lovasokkal és gyalogosokkal, nem Magyarország felé, hanem a fent említett basa ellen vonult, s társaival titokban és óvatosan lesben állva reggel hétkor megtámadta őt. Egészen délután négyig küzdvén a törökkel megfutamtotta és jó három mérföldön át üldöztvén őket, végül győzelmet aratott, levágván 1500 törököt,

1 Cennerné Wilhelmb Gizella: A Zrínyi család törökellenes harcai a XVI—XVII. század képzőművészetében. Szigetvári Emlékkönyv. (Szerk. Rúzsás Lajos) Bp., 1966. 302. o.

2 Magyar Történelmi Képcsarnok, 4605. és Róma, Gabinetto Nazionale delle stampe: 46. H. 6. 71513.

3 Az arckép reprodukcióját a röpirat szövege nélkül az itáliai példány után közölte: M. T. G. (Mario Tommaso Gargallo): Due martiri della indipendenza croata — Pietro Sdrin e Francesco Frangipane. Il Telegrafo (Livorno), 1933. november 22. M. T. Gargallo fia, Gioacchino di Castel Lentini római professzor, a családi levéltárban a teljes metszet nyomdai kliséjét és fényképmásolatait őrizi. Ezek egyikét kaptam segítségül kutatásaimhoz egyetemi Zrínyi-szemináriumunkon, de a pontos olvasható, Cennerné Wilhelmb Gizella segítségével, megtekintettem a Magyar Tör. ténelmi Képcsarnok példányát is. A Zrínyi—Sdrin—Gargallo család rokoni kapcsolatairól és a Zrínyi-émlékekről. Kovács Sándor Iván: Zrínyi-dokumentumok egy római villában. Népszabadság, 1984. november 18. (Közi a teljes röpirat fotóját is.)

4 Fordításom ellenőrzéséhez, és korrigálásához Király Erzsébet tanárnőtől kaptam köszönettel vett segítséget.

köztük Ali basa fiát, Spei bég főtábornestert⁵ sok más agával és törökkel, s több mint 200 janicsárral. A foglyok között, kik 150-en voltak, található a kormányzó basa testvére is, kit Baza bégnek hívnak, más agákkal és a főrangú család tagjaival egyetemben, míg az ütközet során a mi oldalunkon nem több mint 14 közkatona maradt ott a csatamezőn, és csak 40 sebesült volt.

A szákmány 1000 remek mén, szablya, más arany oldalfegyverek és felbecsülhetetlen értékű hímzett nyeregtakarók.

A csata folyamán kitűnt hősiess, elszánt lelkével Frangepán Ferenc gróf úr, Nemi márkija, a már említett gróf úr hadnagyával együtt, s ki sok török levágása után végül megesebesült. Amellett, hogy a fent említett Zrínyi gróf úr néhány fontos, ezidáig nem ismeretes teendő végett Bécsbe utazott, Ő császári Felségének legkegyelmesebb megelégedésére átnyújtott 12 Stendardit⁶ és török lobogót.

AZ EMBERFELETTI VITÉZSÉGRŐL SZÓLÓ SZONETT,
melyet az oszmán vérrel írott betűk és a kiváló és nagyrabecsült
Zrínyi Péter gróf úr kardja és erős karja hitelesítenek.

Péter, erényeid, mint bércek állnak:
Magasztos gyémánt, ronthatatlan szikla,
Hol szégyenét önnön vérével írja
A gógös és hatalmas ottomán bak;
S mily szédítő magaslatokra hágnak,
Mely Dédalosz, ki túlszárnyalni bírja,
Hogy Ikaroszt vak mersze ne taszítsa
Mennydörgő tengerébe a halálnak?
Ali (nagy ég!) ezernyi jó hadával
Magas egekbe már hiába ront vad
Hévvél, rút vágya szegve, hiába szárnyal:
S Dicső Neved, mit feledés se ronthat,
Egyetlen kardodnak csapási által
A Föld minden táján dicsfénybe vontad.”

A Felsőbbség engedélyével

Giovanni Giorgio Hertz
(Sztanó László fordítása)

Az évszámjelzés nélkül megjelent olasz röplapot és bármely más, erre a csatára vonatkozó dokumentumot Apponyi Hungaricá-jában és Hubay Ilona röplapbibliográfiájában nem találtam.

Mindenekelőtt azt kell tisztáznunk, mikor és hol zajlott le Zrínyi Péter győzelmes ütközete, és ennek visszhangjaként mikor készült a hazai bibliográfiákban nem szereplő velencei röplap? Széchy Károly Zrínyi életrajza a Denkmal Scherinisher Helden-Thaten című 1664-ben megjelent munkából közöl egy 1663. október 16-i dátummal kiadott „Victoria so Herr Graff Péter von Serin erhalten” feliratú német metszetet,⁷ s az Ortelius Redivivus 1665. évi kiadása nyomán írja le Zrínyi Péter Otocsácnál vívott győzelmes csatáját.⁸ A szövegek összevetéséből kiderül, hogy erről az ütközetről szól a velencei röplap tudósítása is. Széchy leírásának forrása, az Ortelius Redivivus így adja elő az eseményt:

⁵ A Mastro di Campo kifejezést Széchy Károly fordítja így: Gróf Zrínyi Miklós (1620—1664). I. k. Bp. 1896. 211—212. o.

⁶ A „Stendardi” pontosabb meghatározásával kapcsolatban l. pl. a francia „étendard”, a német „Standarte”. illetve az angol „standard” szavakat. A standard a vexillológiában lovassági századzászlót jelent. Ezek a gyalogságéhoz képest kisebb méretűek voltak, vélhetőleg ezért a külön megnevezés a szövegben.

⁷ Széchy K.: i. m. 55., 223—224. o. A Zrínyi-életrajz eme kötetének legelső metszet-illusztrációja, David Menesser munkája, ugyancsak az otocsácsi csatát ábrázolja a Zrínyi-fivérek kettős arcképével.

⁸ Uo. 54. o. Orteliusnál ugyancsak megtalálható a Denkmal Serinisher Helden-Thaten említett metszete. *Cennerné W. G.* is közli: i. m. i. h. A helységnevét a német metszeten: *Ottoschatz*, az olaszon: *Otosech*, Széchyinél: *Otocsácz* Cennernénél: *Otocsász*. A helyes alak: *Otočac* (Otocsác), így szerepel még a Pallas Lexikonban is. (XIII. k. Bp., 1897. 618. o.) Károlyvárostól délnyugatra, légvonalban kb. 70 km-re, az egykori Líka-Korbava vármegyében fekszik Karlovac alatt, a német metszeten téves tájolással délkeletre ábrázolják. Az olasz röplap is „Károlyváros alatti kis erődítményről és egy „tenger melletti végvár”-ról beszél. Az ellentmondás csak úgy volna feloldható, ha feltételeznénk egy közelebbi *Otocsác* és egy távolabbi, tenger melletti *Otocsácz* létezését. (Otocsácot a tengertől a hatalmas Velebit hegység választja el!)

„Zrínyi Miklós [...] szerencséjére Zrínyi Péter, az ő testvéröccse, Horvátországban, a határnál maradt és ezáltal ezt az országrészt nagy szerencsétlenségtől mentette meg, mivel Csengics basa Miklós gróf boszniai tartományába visszavonulván összegyűjtött Boszniából és Dalmáciából 10 000 embert, ebből 2000-et Likánál és Korbavánál hagyott, s a maradék 8000-rel elindult Ottoschatz Károlyváros irányába, azzal a szándékkal, hogy az Ausztriával határos vidéket tüzzel-vassal elpusztítsa. [...] Gróf Zrínyi Péter számtalan foglyot ejtett, akik szavahihetően elmondották, hogy a fent említett basa 8000 törököt vont össze, hogy ezáltal Zrínyi várát bevegye, s amennyiben ez nem sikerülne, akkor legalább a vidéket tüzzel-vassal földig lerombolja és a lakosságot örökös szolgaságba hajtsa. Miután ezt meghallotta a gróf, 4000 egybegyűjtött horvát katonával egy erdőbe vonult. Hat és hét óra között a törökök felvonultak és a Zrínyiek területét üresnek találták. Amikor a török csapatok fele elérte az erdőt, a gróf ágyúi két oldalról lőtték őket és kétórás csata után több mint 1000 halott maradt a csatatéren. 256 foglyot ejtett Zrínyi, 8 zászlót és mintegy 100 lovat, köztük 14 pompás paripát ezüst lószerszámmal, és számos más zsákmányt. [...]”⁹ (Molnár Márta fordítása)

Széchy Károly összefoglalását felesleges idézni, mert lényegében az Ortelius Redivivus tömörítő fordítása (nem sorolja fel például az elesett előkelő törököket). Arra, hogy Széchy más forrást is használt volna, csak az utalhatna, hogy míg az Ortelius Redivivus (és az olasz röplap) október 16-ára teszi az ütközetet, Széchy október 17-ét ír. Ez az eltérés azonban egyszerű félreértés, vagy sajtóhiba lehet, hiszen az általa reprodukált metszeten is ott a helyes 16-i dátum.

Az otocsáci ütközet megismeréséhez tehát — jelenlegi ismereteink szerint — csak két forrás: az (Ortelius Redivivus és az olasz röplap áll rendelkezésünkre. Mivel Martin Meyern Ortelius-kiegészítését a történettudomány „bécsi hivatalos körökből származó katonai értesülések” gyűjteményének tekinti,¹⁰ a velencei röplap tudósítása különös figyelmet érdemel.

Az Ortelius Redivivus egykorú híreinek forrásait nem ismerjük, így az 1665-ös közlésű szöveget kell összevetni a velencei röplapével, hogy az eltérésekre rámutathassunk. A két forrás összehasonlításakor ellentmondás csak a számadatok közt mutatkozik. A német szöveg 4000 horvát víztét szerepeltet, az olasz csak 2300-at; ott 1000, itt 1500 törököt vágtak le; ott 100, itt 1000 lovat zsákmányoltak. Egyéb adatok híján nem dönthető el, melyik tudósítás a valóságosabb. Elképzelhető, hogy az olasz lap adatai a kevésbé pontosak: propagandisztikus funkciója szerint kissé szűkített a valóságon. Erre utal az is, hogy bár a horvátok veszteségét nem említi a német forrás és így az adatok összehasonlítására sincs mód, Zrínyi Péter elesett katonáinak száma hihetetlenül kevés az olasz röplapon (14). Ugyanakkor a német szövegben soknak tűnik a 4000 horvát katona; itt meg a 2300-at említő olasz értesülés lehet a hitelesebb.

A német és az olasz tudósítás is közvetlenül a csata után jelent meg. Ortelius bővített kiadása 1665-ben, a röplap pedig vagy 1663 végén, vagy 1664 első felében, azaz a csata a megjelenéséhez képest „li ottobre 16 passato prossimo”, a múlt október 16-án volt. Kérdés hogy van-e, és ha van, milyen kapcsolat lehetséges a két korabeli dokumentum között?

Érdemi egyezést nem találunk, inkább az eltérések konstatálhatók. A források különbségét az is bizonyítja, hogy mindkét tudósítás tartalmaz olyan részleteket, amelyek a másikban nem fordulnak elő. Az Ortelius Redivivus — úgy tűnik — a török vonatkozású adatokat ismeri inkább: részletesebben fejti ki Ali basa tervét és pontos listát készít a halott vagy foglyul ejtett előkelőkről. Az olasz szöveg ellenben a horvát elesettek és sebesültek számát is közli, méltatja Frangepán Ferenc hősiességét, s beszámol Zrínyi Péter bécsi útjáról is.

⁹ Martin Meyern: Ortelius Redivivus et Continuatus. Theil II. Frankfurt am Main, 1665. 287—288. o.

¹⁰ V. ö. Kosáry Domokos: Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába. I. k. Bp., 1951. 362. o.

NVOVA, E VERA
RELATIONE

Del Combattimento

Dell' Illustriſſimo Signor Conte

N I C C O L O
D I S D R I N

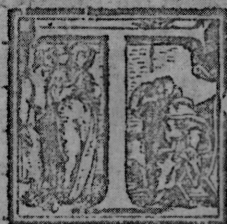
Succeſſo li 27. Nouembre proſſimo paſſato contra
Turchi riportandone ſegnalata Vittoria.



In Venetia 1663. Appreſſo Camillo Bortoli.

Con Licenſa de' Superiori.

Adi 27. Novembre 1663.



Ura le più famose Vittorie dalla mano possente del Signore Iddio concesse a Capitano alcuno, che sotto l'Insegna della Croce militando non pauenta d'incontrare la morte per reprimere il furore de' Barbari: degna è certo da annouerarsi quella, che li 27. del mese passato ottenne il Signor Conte Nicolò di Sdrino. Inuero Capitano sì generoso può paragonarsi con qual si voglia degl'antichi famosi, possedendo la fortuna de' Cesari, l'iuuincibilità degl' Alessandri, e la prudenza de' Scipioni. Il Signore Iddio lo preferui dall'insidie, poiche pare nato al Mondo solo a fine d'ecclissare il splendore della Luna Ottomana.

Hauendo mira li Turchi d'inoltrarsi nelle Prouincie della Stiria, e Carintia per de' predarle, s'vnirono con vn grosso di vinti millia, tra Turchi, e Tartari, gente bellicosissima, & il fiore de' soldati dell'esercito Turchesco; questi si portarono sotto i contorni di Rochispurgo, e Varaslin alli rapidissimi fiumi Mura, e Scotiba. Fù comandato a due milla Caualli, che guazzassero li sudetti fiumi per difender dall'altra

par-

parte la fabrica d'un ponte sopra li fiumi sudetti, che dissegnauano fare per il passaggio del restante del grosso. Onde li 27. del passato di Nouembre il sudetto Signor Conte Nicolò appostatosi dall'altra parte con li suoi valorosi soldati a colpi d'Archibuggiate ne fece sommergere più di 1800. li Caualli de' quali carichi di pretiosi arnesi, cioè di Selle, Pistolle, & altro, allegeritisi delli loro morti Patroni, vernerono verso il sudetto Sign. Conte in numero di 1500. quali furono presi, e diuisi dal Capitano fra suoi soldati, Si hà per cosa certa, che sul principio nella zuffa i nostri non erano più di 1500. cosa in vero miracolosa, e che si deue riconoscere dalla mano di Dio.

Dodeci milla Moschettieri venuti dall'Imperio si deuono congiunger con il suderto Sig. Conte di Sdrino, che auatorato da questo aiuto speriamo nel Signor Iddio, che riceuerà maggior vittoria.



Az olasz tudósítás alapszövege tehát — nagy valószínűséggel — Zrínyi Péter környezetéből származik.

Érdekességként említet, hogy az otocsáci csata napján kelt komáromi leveleiben Zrínyi Miklós — öccse győzelméről természetesen mit sem tudva — azt panaszolja Tarczy Jánosnak, hogy az ország védelme meggyengült, a csapatok széthullanak, az emberek megszöknek.¹¹ 1663 őszén valóban válságos volt a helyzet, ezért is érthető, hogy a velenceiek, akiknek korántsem volt közömbös, hogy ki győz az Adriánál, oly lelkesen dicsőítik Zrínyi Pétert, mint Giovanni Giorgio Hertz.

Cennerné Wilhelm Gizella idézett művében azt írja, hogy a röpirat és a szonett szerzőjéről semmi közelebbit nem sikerült kideríteni.¹² Erre vonatkozóan szolgálhatunk néhány adattal. Paolo Ulvioni 1977-ben megjelent *Stampatori e librai a Venezia nel Seicento* című munkájában a velencei Hertz-könyvnyomtató család is szerepel. A Hertz család tagjai (Giovanni Giorgio és fiai) 1660 októberétől közel fél évszázadig, tehát a röplap megjelenésének idején is, Velence legnevesebb nyomdászhai. Állandóan jelen vannak a velencei írók özszejtövelein, támogatják a művészeket és sűrűn kiadják műveiket.¹³ Giovanni Giorgio Hertz feltehetően többször is próbálkozott versírással, de Zrínyi Pétert dicsőítő szonettjén kívül más költői művéről egyenlőre nem tudunk. Az ismeretes viszont, hogy rokona, Giovanni Giacomo Hertz már 1648-ban azzal a Piccinivel dolgoztat, aki majd Zrínyi Péter horvát Syrena fordítását illusztrálja!¹⁴

A röplapon a szonett mellett látható a Zrínyi család kissé egyszerűsített címere, mely egy várat és angyalszárnyakat ábrázol. Ezek a szárnyak válnak a szonett központi metaforájává. Az olasz *ali* (szárnyak) főnév szójátékra is módot nyújt a szerzőnek, mivel szóalakja megegyezik a török sereg vezérének nevével (*Ali*). Ugyanúgy lefordíthatatlan szójáték a *Pietro* — *Pietra* (Péter — kőszikla) az első sorban. Az *Adrianszkoga mora Syrena* (a Zrínyi Péter által horvátúra fordított, s 1660-ban Velencében megjelent *Syrena*-kötet) öt illusztrációja közül az egyik szintén a Zrínyi címer.¹⁵ A latin epigramma felirata, amely a címermetszeten található, így hangzik:

Bárki, ha felnézel, daedalusi szárnyra s e várra,
majd azt írod alá: Isteni támogatás

(Weöres Sándor fordítása)¹⁶

Feltűnő, hogy a névtelen szerzőjű epigramma és Giovanni Giorgio Hertz szonettje is utal a Dédalosz-történetre. Bár a horvát *Syrena* egy másik velencei könyvkiadó (a címlapon *Zamaria Turrinu* néven említett nyomdász, aki nem lehet más, mint Giovanni Maria Turrini)¹⁷ műhelyében készült, Hertznek ismernie kellett a verset, mivel az általa kiadott röplapon levő Zrínyi-címer és a Zrínyi Péter-portré a velencei horvát *Syrena* metszeteinek a variánsa. Ezek az illusztrációk pedig mindig Giacomo Piccini munkái.¹⁸

A két ovális keretezésű Zrínyi-portré teljesen megegyezik, csak az eredetileg puttókat ábrázoló keret változott meg. A három, vagy négy évvel későbbi képen „az idealizált szabályos arcvonásokat sima kezeléssel előadó képmás keretdíszében babérágak mellett megkötözött török foglyok figurái kapnak

11 *Zrínyi Miklós: Összes művei. II. k. Levelek.* (Kiad. Csapodi Csaba) Bp., 1958. 334—335. o. .

12 *Cennerné W. G.*: i. m. i. h.

13 *Paolo Ulvioni: Stampatori e librai a Venezia nel Seicento.* Archivio Veneto, 5. CIX (1977). 119. A tanulmány xerox-másolatát Zrínyi-szemináriumunk Arató Pál professzor, a római Università Gregoriana bibliográfusa szíves-ségéből használhatta.

14 V. ö. *Giuseppe Boffitto: Frontespizi incisi nel libro italiano del Seicento.* Aggiunte al Lessico tipografico del Fumagalli e al Peintre-gravent del Bartsch e del Vesme. Firenze, 1922. 16. o.

15 V. ö. *Kovács Sándor Iván: Kísérlet Zrínyi Tasso-köteteinek meghatározására.* In: *Király Erzsébet—K. S. I.*: „Adria tengernek főmforgó habjai.” Tanulmányok Zrínyi és Itália kapcsolatáról. Bp., 1982. 53. o.

16 *Weöres Sándor: Zrínyi Péter „Syrena”-fordításának latin epigrammái.* Új Írás, 1983. 10. sz. 64. o.

17 *Emilii P. Ulvioni:* i. m. 112. o.

18 V. ö. *Kovács S. I.*: i. m. i. h.

helyet.”¹⁹ Ezek a figurák a korábbi metszeten olvasható epigramma helyett²⁰ Zrínyi Péter hivatalainak és birtokainak felsorolását fogják közre.²¹

De összekapcsolja a szonettet egy motívum a Szigeti veszedelemmel is: „Az emberfeletti vitézséghez, melyet oszmán vérből formált betűk hitelesítenek” — írja Giovanni Giorgio Hertz. Kizárt dolog, hogy Hertz ismerte volna Zrínyi eposzát, amely csak magyarul és horvátul volt olvasható. Sorai mégis össze- csengenek a Szigeti veszedelem legutolsó versszakával, mert ő is ismerhette a „vérrel írás” toposzt:²²

Vitézek Istene! Íme az te szolgálád
Nem szánta éretted világi romlását,
Vére hullásával nagy betűket formált,
Ily subscribálással néked adta magát.
Ő vitéz véreért vedd kezében fiát.

Piccini és Hertz velencei röplapjának nemcsak hadtörténeti jelentősége van. Arra különösen fontos példa, hogy a Zrínyi-fivérek velencei irodalmi kapcsolatai a horvát Syrena 1660-ban történt publikálása után sem szűntek meg.

19 Cennerné W. G.: Zrínyi Péter arcképei. Folia Archeologica, 1970. 182. o. és Katalógus II/2. A szerző itt megismétli Szigetvári Emlékkönyv-beli cikke állítását és „a Piccini-féle portré változatá”-ról, „Piccini kompozíciója után” készült képről beszél („Figyelemre méltó az az olasz lap is, melyen a Piccini-féle portré változatát használta fel az ottocsászi [1] csatáról írott tudósítás illusztrálására a szerző”). Ezt a változatot ezek szerint maga Piccini metszette, saját korábbi képe után! Piccini mester — mint jeleztük feljebb — már 1648-ban is dolgozott a Hertz-nyomdának. Zrínyi Péter arcképeiről szólva Cennerné W. G. az ottocsási csatát ábrázoló metszet meg egy példányára utal: Wien, Nationalbibliothek, Pg. 129022:

20 V. ö. a 16. jegyzettel. Még kiderítendő, ki „Ioan. Szmoli”, aki az epigramma aláírójaként szerepel.

21 „Di sua maestà Cesarea, e Regia Consiliario, Cameriere dla Chiaue d'oro; della Cauallar.^a lig.^{ra} Colonnello Capitano d'Ogullin, Sunberale Slung e Velenerich, & del presidio di Legrad; et tutta la Isola dla Myra Hereditario Capitano delli Confini Del Regnio di Crouatia, e Marittimi, & del Presidio di Crascli stot Vicie Gienerale Sig.^o di Tutt; il Vinodol Buleari Grobnik Osalg & Ribnik.” Magyarul: „Ő császári és királyi Felségének tanácsosa és aranykulcsos kamarása, a könnyűlovasság ezredese, Ogulin és Velomiricska várának, valamint a légrádi helyőrségnek főkapitánya, és az egész Muraköz örökös kapitánya, Horvátország végvárainak, tenger melléki jószágainak és Crascli helyőrségének vicegenerálisa, az egész Vinodol völgy, Grabnik, Ozalj és Ribnik ura.” Crascli feltehetően Krasic, ill. Grabnik = Krasic

22 A „vérrel írás” toposz korabeli elterjedéséről (Claudius-tól Marinóig gyakran feltűnik) lásd Kovács Sándor Iván: A lírikus Zrínyi. Bp., 1985. Sajtó alatt.